

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2015 року)

Суми
Сумський державний університет
2015

СПАДКОВІ ПРАВА ДІТЕЙ ТА УСИНОВЛЕНИХ ДІТЕЙ

Биряк Л. П.

Юридичний факультет, Сумський державний університет

Гончарова А. В.

к. ю. н., доц. кафедри АГПФЕБ, Сумський державний університет

Більшість людей бажають хоч трішки полегшити життя нащадкам після своєї смерті. Саме тому, у сучасному світі виникло спадкування, тобто перехід прав та обов'язків від фізичної особи, яка померла, до інших осіб.

Нині є велика кількість питань щодо спадкування, але в першу чергу цікавляться питаннями щодо дітей та усиновлених осіб. Спадкові права усиновлених та усиновлювачів прирівнюються до спадкових прав дітей та батьків. Діти, народжені у недійсному шлюбі мають такі ж самі спадкові права, що і діти, народжені у дійсному шлюбі. На жаль, законодавці мають прогалини щодо спадкування неповнолітніх, дітей народжених у недійсному шлюбі, усиновлених осіб тощо. Саме тому, вивчення цієї теми є актуальним у наш час. Законодавці повинні враховувати подібні дослідження для розвитку та спрощення вітчизняного законодавства, його адаптування до сучасних умов.

Дослідженням цієї теми займаються такі вчені юристи: Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova, О.В. Станцев, В.С. Щербина, Р.А. Майданик та інші.

Метою дослідження питання є те, як саме діти та усиновлені особи можуть отримати спадок та за яких умов.

Згідно зі ст. 1217 Цивільного Кодексу України, що спадкування здійснюється за заповітом або за законом [1].

Заповітом вважається особисте розпорядження фізичної особи на випадок смерті. Заповіт складається у письмовій формі із зазначенням місця та часу його складання та підписується заповідачем [2].

Якщо у заповіті не вказані діти або усиновлені особи, то відповідно до ст. 1241 Цивільного Кодексу України малолітні, неповнолітні, повнолітні непрацездатні діти спадкодавця, незалежно від змісту заповіту, мають право на половину частки, яка належала б кожному з них у разі спадкування за законом [1]. Цікавим є те, що якщо людину позбавили права на спадкування, то це стосується тільки цієї особи. Діти цієї людини мають право на ту частку в спадщині, яка б належала їх батькам, якби не були позбавлені права на спадкування [3, с. 245].

Спадкування за законом відбувається за чергами, які визначні у статтях Цивільного Кодексу України.

Спадкоємці за законом одержують право на спадкування по чергово, кожна наступна черга одержує право на спадкування в разі відсутності спадкоємців попередньої черги, усунення їх від права на спадкування, неприйняття ними спадщини або відмови від її прийняття, крім випадків, встановлених Цивільним Кодексом України [4, с. 152].

До першої черги відносять діти спадкодавця, у тому числі зачаті за життя спадкодавця та народжені після його смерті, той з подружжя, який його пережив, та батьки. Усиновлені особи мають такі ж права як і кровні діти, а тому належать до першої черги спадкування.

Діти успадковують після смерті своїх батьків, як батька, так і матері. Навіть якщо батьки не знаходяться у зареєстрованому шлюбі діти у яких у свідоцтві вказаний померлий мають право претендувати на спадок. Визнання походження дитини від матері визначається на підставі документа закладу охорони здоров'я про народження нею дитини, а від батька за ст. 125 Сімейного кодексу України : 1) за

заявою матері та батька дитини; 2) за заявою чоловіка, який вважає себе батьком дитини; або 3) за рішенням суду [5].

Право на спадкування мають не лише діти, які були живі на час смерті спадкодавця, але й ті, які були зачаті за життя спадкодавця та народилися після його смерті. Дитиною померлого вважається особа, котра народилася протягом не більш як 10-місячного строку після його смерті.

Малолітня, неповнолітня, недієздатна особа, а також особа, цивільна дієздатність якої обмежена, вважаються такими, що прийняли спадщину в силу прямого припису закону. Як і в попередньому випадку, це правило має диспозитивний характер. Тому ці особи можуть відмовитися від прийняття спадщини за згодою відповідних осіб (батьків, опікунів і піклувальників), органу опіки та піклування. Це пояснюється тим, що прийняття спадщини не завжди може бути пов'язано тільки з надходженнями майнового характеру. До спадкового майна можуть належати певні обов'язки спадкодавця (борги), внаслідок чого прийняття спадщини не буде відповідати інтересам малолітньої, неповнолітньої або недієздатної особи, обтяжувати її, створювати проблеми майнового характеру [6, с. 235].

Спадкування усиновленими особами має свої особливості. Усиновлення є юридичним фактом, у силу якого між дитиною й усиновлювачем встановлюються правові відносини, які існують між кровними батьками і дітьми. Усиновлені втрачають особисті та майнові права та обов'язки щодо своїх рідних батьків і кровних родичів та набувають їх щодо усиновлювачів та їх родичів [2].

Якщо дитина усиновлена тільки одним з подружжя, то відповідно буде спадкоємцем тільки того, хто дав згоду на її усиновлення. Це також стосується родичів усиновлювача. Після смерті усиновленого, спадкувати буде тільки той, хто давав згоду на усиновлення.

Відповідно до статті 1266 Цивільного Кодексу України рішенням суду може бути збережений правовий зв'язок між усиновленим та його бабусею, дідом, братом та сестрою за походженням [1]. У таких випадках у разі смерті його баби, діда за походженням усиновлений має право на спадкування за правом представлення, тобто він має успадкувати ту частину спадщини, яка належала б за законом його матері, батькові за походженням, якби вони були живими на час відкриття спадщини. У разі смерті брата, сестри за походженням усиновленого, він може стати спадкоємцем другої черги за законом.

Отже, спадкове право – це підгалузь цивільного права, що визначає порядок переходу майна померлої особи до її спадкоємців. Спадкові права дітей та усиновлених осіб є схожими, але усиновлені особи мають також особливості спадкування, які стосуються кровних родичей. Спадкові права чітко визначені у Цивільному Кодексі України, тому спадкоємці захищені законом від будь-яких посягань на їх спадок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : кодекс від 16.01.2003 р. № 435-IV. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page19>
2. Правові аспекти спадкування [Електронний ресурс] // Журнал «Вісник податкової служби України». – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/find:%D1%81%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D0%B7%D0%B0+%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%BC/DG100879.html

3. Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Старцев О.В. Цивільне право України : підруч. / Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova, О.В. Старцев. – 3-тє вид., перероб. і доп. - К. : Істина, 2011. – 808 с.
4. Доліненко Л.О., Сарновська С.О. Цивільне право України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. [Електронний ресурс] / Л.О. Доліненко, С.О. Сарновська. – К. : МАУП, 2005 – 384 с. – Режим доступу : http://nebook.net/book_civilne-pravo-ukrani_674/
5. Сімейний кодекс України [Електронний ресурс] : кодекс від 10.01.2002 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
6. Копиленко О.П. Правознавство : навч. посіб. — К. : «ВД «Професіонал», 2007. — 400 с.